

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r8743465700,POPLEWSKI-Jan.html>
2023-03-21, 18:06

POPLEWSKI Jan

Osoba

POPLEWSKI Jan

Urodzony

1896

Zmarł

1950

Opis

powstaniec wielkopolski, harcmistrz ZHP. Ur. 20 czerwca 1896 r. w Poznaniu. Był synem szewca Maksymiliana i Walentyny z domu Jankowskiej. Najstarszym z pięciorga ich dzieci. Pomagał rodzicom w utrzymaniu domu przez m.in. roznosił zarobkowo gazety i bułki. Ukończył 7 klas szkoły powszechnej. Po ukończeniu szkoły podstawowej podjął naukę gastronomiczną w hotelu w Gnieźnie. W wieku 16 lat (1912 r.) wstąpił do skautowego zastępu „Poznań”, później Pierwsza Poznańska Drużyna Skautów „Piaś”, gdzie złożył przyrzeczenie na ręce druha Henryka Śniegockiego.

Od listopada 1914 r. pełnił funkcję zastępowego w 2 Drużynie Skautów im Kazimierza Wielkiego. Instruktor skautowy. Kierował się dewizami harcerstwa - służba Bogu, Polsce i bliźnim oraz „wszystko co nasze, Polsce oddamy”. W 1915 r. powołany do służby wojskowej w armii niemieckiej. Symulował choroby, aby nie uczestniczyć w walkach na froncie. Po orzeczeniu go jako niezdolnego do służby liniowej, przeszedł z oddziału 3.

Posensches I infanterie - Regiment Nr. 58 we Wschowie do Poznania. W tym batalionie przetrwał do końca I wojny światowej.

W tym czasie udzielał się w POW zab.prusk.. Uczestniczył w akcji, która miała na celu zgromadzenie uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Wsławił się brawurową ucieczką z jednego z aresztów, gdy podczas rabowania magazynów mundurowych zostali przyłapani przez niemiecki patrol. W czasie Powstania Wielkopolskiego 1918 -1919 służył pod dowództwem por. Jana Kalinowskiego i Jana Kąkolewskiego; m.in. brał udział w zdobyciu lotniska Ławica. Karol Rzepecki napisał o nim: „Peowiaczy brali cichaczem ze składnic i koszar wszystko, co nam się mogło przydać do orężnego wystąpienia. W urzędzie umundurowania przyszło do rzetelnej strzelaniny, aresztowano 18 naszych wojaków grożąc im rozstrzelaniem i wpakowaniem ich do więzienia.

Odnaczyli się tego dnia 14 XII 18 r. kapral Jan Poplewski i Jan Kalinowski, którzy ze swoim oddziałem wyruszyli z sali Dominikańskiej na „połów” karabinów. Sprawa się atoli nie udała, bo w nocy około godz. I nadszedł oficer saperów niemieckich z 3 ludźmi i przyłapał naszych na gorącym uczynku. Poplewski wyskoczył oknem z odwachu: ogółem zbiegło 4-rech, resztę uwięziono przy ul. Młyńskiej skąd ich zwolniono po opanowaniu miasta...” Za te czyny został odznaczony Krzyżem Walecznych oraz otrzymał stopień kaprała.

W 1920 r. wysłany został z batalionem etatowym do służby na granicy polsko - niemieckiej w Kijewie (województwo wielkopolskie), gdzie awansował na plutonowego. Od 1922 r., służył zawodowo w sztabie DOK VII w Poznaniu; m.in. uczestniczył w kilkumiesięcznym kursie kancelaryjnym dla podoficerów. Awansowany na stopień sierżanta był zawodowym podoficerem od 1923 r.. W 1926 r. po 6-cio miesięcznym pobycie w Szpitalu Wojskowym został przeniesiony w stan spoczynku. W dwudziestoleciu międzywojennym był od 1923 r. sekretarzem a od 1927 r. do 1939 r. etatowym pracownikiem w biurze Wielkopolskiej Chorągwi Harcerzy. Z kolei od 1927 r. był także komendantem Gniazda 2 Poznańskiej Drużyny Harcerskiej. Posiadał stopień instruktora, następnie kolejno awansował na podharcmistra i harcmistra (1929 r.). Od r. 1932 był członkiem Komisji Stopni Instruktorских Hufca Grodzisk.

Często opowiadał historie związane z Powstaniem Wielkopolskim, Powstaniami Śląskimi, walką o Lwów jak również innymi wydarzeniami związanymi z walką o niepodległość. Pasjonował się przewodnictwem turystyczno-krajoznawczym w Poznaniu, szczególnie na Starym Mieście.

W 1939 r. w stopniu sierżanta walczył w kampanii wrześniowej. Podczas okupacji przebywał w Ostrowcu Świętokrzyskim, utrzymując kontakt z wieloma wielkopolskimi harcerzami. Był członkiem Armii Krajowej. Po powrocie do Poznania pracował w Wielkopolskiej Komendzie Chorągwi ZHP (od marca 1945 r.).

W odpowiedzi na sowietyzację ZHP, założyciel i pomysłodawcą wraz ze swoim przyjacielem Bogdanem Banaszkiwiczem nielegalnej organizacji bukowskiej: Bi - Pi. Wiedział, że wprowadzane zmiany źle oddziałują na harcerską młodzież. Nie mieli zamiaru prowadzić jakichkolwiek akcji zbrojnych. Podstawową formą działania na zewnątrz była akcja ulotkowa i pisanie napisów na murach.

6 kwietnia 1950 r. został aresztowany wraz z grupą bukowskich harcerek i harcerzy z nielegalnej organizacji „Bi Pi” przez funkcjonariuszy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w Nowym Tomysłu. 4 sierpnia 1950 r. na sesji wyjazdowej w Buku wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu skazany został na 6 lat więzienia oraz na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata za to, że „w maju lub czerwcu 1949 r. w Buku pow. Nowy Tomysł nakłaniał oskarżonego Banaszkiwicza Bogdana do założenia nielegalnego Związku składającego się ze starszych harcerzy a mającego na celu obalenie przemocą demokratycznego ustroju Państwa Polskiego”. Podczas prowadzenia dochodzenia był maltretowany - bity i zastraszany. Jak wspominała jego siostrzenica Irena Matek, po rozprawie był on załamany psychicznie i bardzo przeżywał wyrok sądu: „Płakał jak dziecko”.

Zm. 6 grudnia 1950 r. w poznańskim szpitalu więziennym na skutek ciężkich warunków w zakładzie karnym i urazów, które pozostały po brutalnym pobiciu podczas śledztwa. Oficjalną przyczynę śmierci podano zwyrodnienie mięśnia sercowego. Pogrzeb odbył się 9 grudnia 1950 r. na cmentarzu jeżyckim w Poznaniu.

Posiadał odznaczenia: Medal Niepodległości, Krzyż Walecznych, Brązowy Krzyż Zasługi, Medal Piłsudskiego. Odznakę Grunwaldu jak i Medal Zwycięstwa i Wolności. Pośmiertnie Rozkazem Naczelnika ZHP nadano mu Srebrny Krzyż „Za Zasługi dla ZHP z Rozetą i Mieczami”.

Bibliografia

P. Kościański, Poplewski Jan (1896- 1950), (w:) Powstańcy wielkopolscy. Biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918-1919, t. XIV, red.

B. Polak, Poznań 2017, s. 134-137.

Autor wpisu
Piotr Kościański